

Vergaderjaar 2023-2024

36 507

Wet gratis onderwijs

Nr3.

MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemeen

1. Inleiding

Iedereen in Nederland is gelijkwaardig. Daar zal geen enkel Tweede Kamerlid het mee oneens zijn. Niet iedereen wordt echter gelijkwaardig behandeld. Dat is ook in het onderwijs te merken. Zo beperken factoren als de sociaaleconomische positie van ouder(s) en verzorger(s) van leerlingen, een (vermeende) migratieachtergrond, racisme en discriminatie de mate waarin leerlingen kwalitatief goed onderwijs kunnen volgen. Dit moeten én mogen we niet laten gebeuren. Het LAKS zal een aantal actuele voorbeelden aanhalen die aantonen dat leerlingen in het voortgezet onderwijs lang niet altijd gelijkwaardig worden behandeld. En waarom dit wetsvoorstel nodig is.

2. Schoolmaaltijden

De sociaaleconomische positie van ouder(s)/verzorger(s) van leerlingen kan een negatief effect hebben op de gezondheid van een leerling. Zo gaan er nog te veel leerlingen met honger naar school. Dit negatieve effect op de gezondheid kan vervolgens leiden tot (extra) verzuim van de leerling, wat de ontwikkeling van deze leerling hindert. Het LAKS ziet graag dat het Programma Schoolmaaltijden structureel wordt en gratis schoolmaaltijden bekostigd worden voor álle scholen. Goed gevoed zijn is een voorwaarde om onderwijs te kunnen volgen.

3. Schaduwwonderwijs

Het LAKS ziet schaduwwonderwijs als een probleem voor de gelijkwaardigheid van iedere leerling. Schaduwwonderwijs is onderwijs dat door particuliere onderwijsbedrijven wordt aangeboden, denk aan bijlesorganisaties en examentrainingen. Het gaat hier dus om onderwijs dat niet door de school zelf georganiseerd wordt en waarvoor betaald moet worden door ouder(s)/verzorger(s). Dit onderwijs is alleen toegankelijk voor leerlingen van wie ouder(s)/verzorger(s) dit willen en kunnen betalen. Dit in combinatie met veel lesuitval door het docententekort zorgt ervoor dat kwalitatief goed onderwijs niet voor iedereen toegankelijk is. Daarom wil het LAKS dat bijscholing wordt georganiseerd op scholen zelf, waar elke leerling gratis gebruik kan maken van dit extra onderwijs.

4. Vrijwillige ouderbijdrage

Dat leerlingen op dit moment niet gelijkwaardig worden behandeld, is ook terug te zien bij kwesties rondom de vrijwillige ouderbijdrage. Ten eerste worden een aantal leerlingen, ondanks de aanscherping van de Wet vrijwillige ouderbijdrage, nog steeds uitgesloten van extra activiteiten of lessen als hun ouder(s)/verzorger(s) de vrijwillige ouderbijdrage niet betalen. Sommige scholen proberen de Wet vrijwillige ouderbijdrage te omzeilen door een aparte bijdrage te vragen voor specifieke reizen, maar ook dan mogen leerlingen van wie de ouder(s)/verzorger(s) niet betalen niet worden uitgesloten. Scholen blijken volgens een onderzoek van de Inspectie niet goed te communiceren over de vrijwilligheid van de vrijwillige ouderbijdrage. Ten tweede zorgt de vrijwillige ouderbijdrage voor ongelijkwaardigheid tussen scholen. Door segregatie zitten leerlingen uit dezelfde sociaaleconomische achtergrond vaak bij elkaar op school. Dit betekent dat leerlingen van wie de ouder(s)/verzorger(s) het financieel minder breed hebben, vaak op dezelfde school zitten. Dit geldt ook voor leerlingen van wie de ouder(s)/verzorger(s) het wel financieel breed hebben. Dit zorgt ervoor dat de ouders op de ene school vaker de vrijwillige ouderbijdrage (kunnen) betalen dan op de andere school.

Hierdoor is er veel ongelijkheid in hoeveel extra activiteiten en lessen er kunnen worden georganiseerd door de school. Extra activiteiten hebben een positief effect op de schoolervaring van leerlingen, op hun mentaal welbevinden en het is ook leerzaam. Deze activiteiten en lessen zouden daarom voor alle middelbare scholieren toegankelijk moeten zijn. Daarom pleit het LAKS voor een totale afschaffing van de vrijwillige ouderbijdrage en voor een structurele bekostiging vanuit de overheid voor extra activiteiten en lessen door het opnemen van deze kosten in de lumpsum.

5. Digitale middelen

Bijna alle scholen vragen aan ouder(s) en verzorger(s) van leerlingen digitale middelen, zoals een laptop of tablet, aan te schaffen. Op veel scholen moeten deze digitale middelen ook aan strenge, door de school opgestelde, eisen voldoen. Niet elke ouder en verzorger heeft de financiële middelen om deze middelen aan te schaffen. Ouder(s) en verzorger(s) lijken de weg naar ondersteunende instanties, zoals Stichting Leergeld, nog niet altijd te vinden. Het LAKS vindt dat digitale middelen bekostigd horen te worden door de overheid, net zoals dit gebeurt in het geval van schoolboeken. Als leerlingen de vaak verplichte digitale middelen niet hebben, worden zij immers belemmerd in het volgen van hun onderwijs.

6. Gevolgen van het wetsvoorstel

Het LAKS vraagt de overheid om extra financiële middelen aan de lumpsum van scholen toe te voegen, zodat kansengelijkheid - één van de functies van het onderwijs - wordt bevorderd. Hiervoor is veel geld nodig. Hier tegenover staat dat de overheid minder losse subsidies hoeft toe te kennen aan scholen en er dus administratieve lasten worden verminderd. Daarnaast is het resultaat de investering waard. We werken aan kwalitatief en toegankelijk onderwijs voor iedereen, zodat iedereen daar in de toekomst de vruchten van kan plukken.

7. Doenvermogen

Dit wetsvoorstel vraagt niets van leerlingen. Leerlingen en ouder(s)/verzorger(s) worden juist lasten ontnomen. Hier tegenover staat dat schoolbesturen hun uitgaven goed moeten verantwoorden en dat er extra geld nodig is vanuit de overheid.

8. Armoede-effecten

Het wetsvoorstel zorgt ervoor dat armoede wordt tegengegaan. De sociaaleconomische status van de ouder(s)/verzorger(s) van een leerling heeft minder invloed op de kansen die de leerling heeft. Het onderwijs bevordert op deze manier échte kansengelijkheid. Hierdoor zorgen we dat elke leerling zich persoonlijk kan ontwikkelen op de manier die het beste bij diegene past.

LAKS bestuur 2023-2024